

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

Frontes confirmans dabit ultima pneuma: beatum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

ni, & opinionum carnalium vanitatem emendaverint, denno, quod acceperant, repetendum est? Accipit quique secundum fidem suam, sed quantum capit, gubernante illa misericordia Dei, de qua praelumens idem Apostolus dicit: a [Si quid aliter sapitis, id quoque vobis Deus revelabit.]

C. CLII. ¶ Non natura necessitate, sed merito peccati Adam mortuus erat. Item ex concilio b Milevitano, cui interfuit Augustinus, & Anselmus c Romano ecclesie legatus contra Pelagianos, cap. 1.

Placuit igitur omnibus Episcopis, qui fuerant in hac sancta synodo d, constituisse hæc, quæ in præsentis concilio definita sunt. Ut quicumque dicit Adam primum hominem, mortalem factum, ita ut si peccaret, si veni peccaret, moreretur in corpore, hoc est, de corpore exiret, non peccati merito, sed necessitate nature, anathema sit.

C. CLIII. ¶ Parvuli non solum peccata, sed culpam à parentibus trahunt. Item ejusdem concilii e, cap. 2.

Placuit s, ut quicumque parvulos recentes ab utris matrum baptizandos negat, aut dicit in remissionem quidem peccatorum eos i baptizari, sed nihil ex Adam trahere originalis peccati, quod lavacro regenerationis expiatur (unde fit consequens, ut in eis forma baptismatis in remissionem peccatorum non veritas, sed falsitas intelligatur,) anathema sit: quoniam non aliter intelligendum est, quod ait Apostolus: b [per unam hominem peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines pertransiit, in quo omnes peccaverunt,] nisi quemadmodum ecclesia catholica ubique diffusa semper intellexit. Propter hanc enim fidei regulam etiam parvuli, qui nihil peccatorum in semetipsis adhuc committere potuerunt, ideo in peccatorum remissionem veraciter baptizantur, ut in eis regeneratione munderet, quod generatione traxerunt.

i ¶ Eos baptizari] Sic est emendatum ex aliquot vetustis, & ipsi originalibus Nam antea legebatur, non baptizari.

C. CLIV. ¶ Gratia & peccata remittit, & ne revertentur adjuvat. Item ejusdem i, cap. 3.

Placuit k, ut quicumque dixerit gratiam Dei, qua i iustificamur per Iesum Christum Dominum nostrum, ad solam remissionem peccatorum valere, quæ iam commissa sunt, non etiam ad adiutorium, ut non committantur, anathema sit.

C. CLV. ¶ Quid sit peccatum, gratia docet, & ut vitare, facit. Item ejusdem m, cap. 4.

Quisquis n dixerit eandem gratiam Dei per Iesum Christum Dominum nostrum propter hoc tantum nos adjuvare ad non peccandum, quia per ipsam nobis revelatur, & aperitur intelligentia mandatorum, ut sciamus, quid appetere, quid vitare debeamus, non autem per illam nobis præstari, ut quod faciendum cognoverimus, etiam facere diligamus, atque valeamus, anathema sit.

a Philip. 3. b Etm Africa. e. 76. c videtur mendum in hoc nomine. d In lib. de eccles. dog. e. 33. e Etm Africa. c. 27. f In lib. de eccles. dog. e. 74. g Burch. l. 4. c. 34. Ivo p. 1. cap. 228. h al. veri, sed falsi. i Roman. 5. j In Afric. cap. 78. de eccl. dog. c. 21. Cal. epist. 1. c. 30. k Burch. l. 20. cap. 18. Ivo p. 17. cap. 30. l al. in qua. m In Afric. 79. de dogmat. 5. 29. n Burch. ibid. Ivo p. 17. In Afric. 5. 80.

C. CLVI. ¶ Sine gratia divina mandata impleri non possunt.

Item ejusdem, cap. 5.

Placuit, ut quicumque dixerit ideo nobis gratiam justificationis dari, ut quod facere per liberum arbitrium jubemur, facilius possimus implere per gratiam, tanquam etiam si gratia non daretur, non quidem facile, sed tamen possimus etiam sine illa implere divina mandata, anathema sit.

DISTINCTIO V.

C. I. ¶ Post baptismum confirmationis sacramentum præstetur.

Item Urbanus Papa omnibus Christianis, epist. 1. c. 7.

Omnēs fideles b per manus impositionem Episcoporum, Spiritum Sanctum post baptismum accipere debent, ut pleni c Christiani inventantur: quia cum Spiritus Sanctus infunditur, cor fidele ad prudentiam & constantiam dilatatur.

C. II. ¶ Quid conferat Spiritus Sanctus in baptismate, quod in confirmatione.

Item Melchides Papa in epist. ad Episcopos Hiss. c. 2.

Spiritus d Sanctus, qui super aqua baptismi salutifero descendit illapsu, in fonte plenitudinem tribuit ad innocentiam: in confirmatione augmentum præstat ad gratiam. Et quia in hoc mundo tota ætate victuris inter invisibiles hostes, & pericula gradiendum est, in baptismate regeneramur ad vitam, post baptismum roboramur e. Et quamvis continuo transiturus sufficiat regenerationis beneficia, victuris tamen necessaria sunt confirmationis auxilia. Regeneratio per se salvat mox in pace i beati sæculi recipiendos: confirmatio armat & instruit ad agones mundi huius, & prælia reservandos. Qui autem post baptismum cum acquisita innocentia immaculatus pervenit ad mortem, confirmatur morte: quia non potest peccare post mortem.

i ¶ Pace beati] Sic emendatum ex manuscriptis, originali & Polycarpo. Antea legebatur, pace baptismi, vel sæculi.

C. III. ¶ Manus impositionis sacramentum dignius est sacramento baptismi. Item ibidem.

De his verò, super quibus rogastis vos informari, id est, utrum majus esset sacramentum, manus impositionis Episcoporum, aut baptismus? scitote utrunque magnum esse sacramentum: & sicut unum à majoribus sit, id est, à summis Pontificibus, quod à majoribus fieri non potest, ita & majori veneratione venerandum & tenendum est. Sed ita conjuncta sunt hæc duo sacramenta, ut ab invicem (nisi morte preveniente) nullatenus possint segregari: & unum sine altero rite perfici non potest.

C. IV. ¶ Non ab aliis, quam ab Episcopis impositionis sacramentum perfici potest.

Item Eusebius Papa epist. 3. ad Episcopos Tuscia & Campanie.

Manus f quoque impositionis sacramentum magna veneratione tenendum est, quod ab aliis perfici non potest, nisi à summis sacerdotibus: nec tempore Apostolorum ab aliis, quam ab ipsis Apostolis legitur, aut scitur

a Burch. ibid. Ivo p. 17. c. 30. Polyc. 3. tit. 10. b Ans. l. 9. c. 23. Burch. l. 4. c. 66. Ivo p. 1. c. 210. & 296. Pam. l. 1. c. 113. c plene. orig. Eusebius Emissenus in hom. in die Pentecostes. d Polyc. l. 3. tit. 10. Ans. l. 9. c. 31. e al. altemur. f Polyc. ibid. Burch. l. 4. c. 63. Ivo p. 1. c. 237. & 297. Pam. l. 1. c. 113.

peractum esse: nec ab aliis, quam ab illis, qui eorum re-
nent locum, unquam perfici potest, aut fieri debet. Nam
si aliter presumpsum fuerit, irritum habeatur & va-
cuum, & inter ecclesiastica nunquam reputabitur sa-
cramenta.

C. V. *¶* Quare confirmationis sacramentum bap-
tizato tradatur.

Item Rabanus de institutione cleric. lib. 1.
cap. 30.

Novissime à summo sacerdote per impositionem ma-
nus paracletus traditur baptizato, ut roboretur per
Spiritus Sanctum ad prædicandum aliis idem donum,
quod ipse in baptisinate conse. utus est, per gratiam vitæ
donatus æterna. Signatur enim baptizatus cum chrisma-
te per sacerdotem in capitis summitate: per Pontificem
verò in fronte, ut in priore unctione significetur Spiritus
Sancti super ipsum descensio ad habitationem Deo conse-
crandam: in secunda quoque, ut eiusdem Spiritus Sancti
sepius gratia cum omni plenitudine sanctitatis, & sci-
entia, & virtutis venire in hominem declaretur.

C. VI. *¶* Ad confirmationem non nisi jejuni
veniant.

Item ex concilio Aurelianensi,
cap. 3.

VT jejuni ad a confirmationem veniant perfecte ata-
tis, ut moncantur confessionem facere prius, ut mun-
di donum Sancti Spiritus valeant accipere: & quia nun-
quam erit Christianus, nisi confirmatione episcopali fue-
rit chrisinatus.

C. VII. *¶* Episcopi non nisi jejuni baptizatos
confirmant.

Item ex concilio Meldensi b, c. 6.

VT e Episcopi non nisi jejuni per impositionem manu-
um Spiritum Sanctum tradant, exceptis infirmis, &
morte periclitantibus. Sicut autem duobus temporibus,
Pascha videlicet, & Pentecoste à jejuniis celebrari debet bap-
tismus; ita etiam traditionem Spiritus Sancti à jejuniis
Pontificibus convenit celebrari.

C. VIII. *¶* Secundo vel tertio nullus confir-
metur.

Item ex concilio Tarraconensi, c. 6.

Dilectum d est nobis, quoddam quidam de plebe bis, vel
ter, vel eo amplius, Episcopis ignorantibus tamen,
ab eisdem Episcopis confirmantur. Vnde visum est no-
bis eandem confirmationem, sicut nec baptisma, iterari
minimè debere: quia bis, vel ter, vel amplius bap-
tizatos, aut confirmatos, non seculo, sed soli Deo sub ha-
bitu regulari, vel clericali religiosissime famulari decre-
tum est.

¶ Burchardus etiam, & Ivo citant ut Gratianus. Habetur
autem in Cabillonensi 2, c. 27, usque ad vers. Quia bis. & in capi-
tularibus adjectu, c. 3.

C. IX. *¶* De eodem.

Item Gregorius III. epistol. 4. ad Bonifa-
cium.

De homine, qui à Pontifice confirmatus fuerit, denuò
illi talis reiteratio prohibenda est.

C. X. *¶* Omnia sacramenta crucis signaculo per-
ficiuntur.

Item Stephanus Papa quintus.

Nunquid non omnia chrisinata e sacerdotalis my-
sterii f, crucis figura perficiuntur? Nunquid g
baptismatis unda, nisi cruce sanctificata, peccata relaxan-
tur? Et, ut cetera prætereamus, sine crucis signaculo quis
sacerdotii gradus ascendit?

a Burch. lib. 4. c. 60. Ivo p. 1. c. 214. Pann. l. 1. c. 119. In capit. ad-
jectu, cap. 6. b In concil. Parisiensis, l. 1. c. 33. c Poly. l. 3. tit. 10.
Burch. l. 4. c. 67. Ivo p. 1. c. 261. Pann. l. 1. c. 120. d Burch. l. 4. c. 30.
Ivo p. 1. c. 244. Pann. l. 1. c. 121. e al. chrisinata, & al. mini-
sterii. g Ivo p. 1. c. 114. & p. 2. c. 91.

C. XI. *¶* Emergunt omnibus diebus exorci-
tatur.

Item ex concilio Carthaginensi 4.
c. 90. & sequentibus.

OMni a die exorcista emergentis manus impo-
nant. Emergunt verò pavimenta domorum
Dei verrant. Quibus assidentibus in domo Dei victus
quotidianus per exorcistas opportuno tempore mini-
stretur.

C. XII. *¶* A quibus neophyti abstinent debent.

Item ex eodem, c. 88.

Neophyti b aliquandiu à lautioribus epulis, & specta-
culis, & conjugibus abstinent.

C. XIII. *¶* De ordine officiorum.

Item ex concilio Agathensi, c. 30.

Convenit ordinem ecclesie ab omnibus æqualiter
custodiri. Vnde studendum est, sicut ubique sit,
ut post antiphonas collationes e per ordinem ab Epi-
scopis, vel Presbyteris dicantur, & hymni matutini, vel
vespertini diebus omnibus decantentur: & in conclusio-
ne matutinarum, vel vespertinarum missarum d post
hymnos capitula e de Psalmis dicantur, & plebs colle-
cta oratione ad vesperam ab Episcopo cum benedictione
mittatur.

C. XIV. *¶* De eodem.

Item ex concilio Gerundensi, cap. 10.

ID semper placuit observari, ut omnibus diebus post
matutinas & vespertas oratio Dominica à sacerdote
proferatur.

C. XV. *¶* De eodem.

Item Gregorius VII. in generali synodo resi-
dens statuit.

In die f resurrectionis usque in sabbathum in albis, &
in die Pentecostes usque in sabbathum ejusdem tres Psal-
mostantum nocturnos g, tresque lectiones antiquo mo-
te cantamus & legimus. Omnibus diebus aliis per to-
tum annum, si festivitas est, novem Psalmos, & novem
lectiones dicimus. Aliis verò diebus duodecim Psalmos
& tres lectiones recitamus. In Dominicis diebus xviii.
Psalmos, (excepto die Pasche, & Pentecostes) & novem
lectiones dicimus. Illi autem, qui in quotidianis diebus
tres tantummodo Psalmos, & tres lectiones celebrare vo-
lunt, non ex regula sanctorum Patrum, sed ex fastidio &
negligentia probantur hoc facere. Romani verò diverso
modo agere coeperunt, maxime à tempore quo Teutonici
concessum est regimen h nostre ecclesie. Nos autem & or-
dinem Romanum investigantes, & antiquum morem no-
stræ ecclesie, imitantes antiquos Patres, statumus fieri,
sicut superius prænotavimus.

¶ Iisdem verbis hoc habetur apud Radulphum, propositione
decima, ex Gregorio septimo, itaque magna ex parte in Micrologo,
cap. 14.

C. XVI. *¶* De observatione Quadrage-
sime.

Item ex homilia Gregorii Papæ.

Quadragesima i summa observatione est obser-
vanda, ut jejunium in ea (præter dies Domini-
cos, qui de abstinentia subtracti sunt) nisi quem infi-
mitas impediit, nullatenus solvatur: quia ipsi dies
decimæ sunt anni. A prima igitur Dominica Quadra-
gesimæ usque in Pascha Domini sex hebdomadæ compu-
tantur, quarum videlicet dies quadraginta & duo sunt,
ex quibus dum sex Dominici dies abstinentiæ subtra-
hantur, non pius in abstinentia, quam triginta & sex

a Burch. l. 2. c. 253. Ivo p. 6. cap. 298. b Burch. l. 4. cap. 12.
Ivo part. 1. cap. 267. c alii. collectiones. d alii. & missarum.
e al. capitella. f Poly. l. 3. tit. 8. Anf. l. 6. c. 211. g al. noctem.
h al. regnum. i Poly. l. 3. tit. 25. Burch. lib. 13. c. 1. Ivo p. 4. c. 371.
Pann. l. 1. c. 184.

diçt

dies remanent. Verbi gratia, si per ccc. xv. dies annus volviur a, & nos per triginta & sex dies affligimur, quasi anni decimas Deo damus. Sed ut facer numerus quadraginta dierum adimpleatur, quem Saluator noster suo facto jejuniis consecravit, quatuor dies prioris hebdomadae ad supplementum quadraginta dierum tolluntur: id est, quarta feria, quae caput jejunii subnotatur, & quinta feria sequens, & sexta, & sabbatum. Nisi enim istos dies quatuor superioribus triginta sex adjunxerimus, quadraginta dies in abstinentia non habemus. Habemur etiam & omnipotenti Deo omnium bonorum nostrorum decimas dare, &c.

Capit hoc, quomodo à collectis referitur, sumptum quidem aliqua ex parte videri potest ex homilia 16. beati Gregorii. Sed multat hic sunt, quae ibi non leguntur. & vicissim multa ibi, quae hic non sunt.

C. XVII. *g.* Jejunia legitima non solvantur absque necessitate probabili.

Item Eusebius b. Papa. Jejunia in ecclesia à sacerdotibus constituta sine necessitate rationabili non solvantur.

C. XVIII. *g.* Quotidiana jejuna duplicata, vel triplicata sunt praefertenda.

Item Hieronymus d. Non dico hebdomadas, non duplicata, non multiplicata jejunia: sed vel singulos dies absq; ciborum luxuria fr. transigamus.

C. XIX. *g.* De eodem. Item Hieronymus ad Eustochium de custodia virginitatis.

Sint tibi quotidiana jejunia, & refectio satietatem fugiens. Nihil prodest biduo; friduoq; transmissio vacuum portare ventrem, si post pariter obstruatur.

C. XX. *g.* De eodem. Item.

Sint tibi i. jejunia pura, & continua, moderataque; id est, quotidie essurire; & quotidie prandere. Apostolus inquit: [Noli adhuc aquam bibere: sed modico utere vino propter infirmitates tuas.] Curat enim vulnere delinquentis, curatosq; sanctificat jejunium.

Bardardus citat ex d. d. Pimenii eremita: & habetur in vita Patrum p. 2. §. 50. v. Pamenus. Apud B. Hieronymum de vita clericorum ad Nepotianum, hoc habetur. Sint tibi pura, casta, simplicia, moderata, & non in perstitiosa jejunia.

C. XXI. *g.* Medicinae praecipua de vitiis sunt cognitioni contraria.

Item Ambrosius in Psal. 118. serm. 22. ad versic. [Concupis salutare.]

Concupis salutare. Nihil prodest sine divina cognitioni praecipua medicina. A jejunio revocant: lucubrare non solum: ab omni intentione meditationis abducunt. Itaque quae medicis dederit, seipsum sibi abnegat.

C. XXII. *g.* Quot modis vitium gulae tentat.

Item Gregorius in expositione in beati Job, 130. cap. 27.

Quinque modis nos gula vitium tentat. Aliquando namque indigentia tempora praevenerit: aliquando vero tempus non praevenerit, sed cibos lautiores quaerit: aliquando qualibet sumenda sunt, praeparari accuratius expetit: aliquando autem & qualitati ciborum, & tempori congruit, sed in ipsa quantitate sumendi mensuram moderata refectio excedit. Nonnunquam vero & abjectus est, quod desiderat, & tamen ipso actu inmensi desiderii deterius peccat.

C. XXIII. *g.* Absque puritate mentis jejunia & orationes non proficiunt.

Item Pius Papa, episcopus. Nihil enim prodest homini jejunare, & orare, & alia religionis bona agere, nisi mens ab iniquitate revocetur, & ab obreftationibus lingua cohibeatur.

C. XXIV. *g.* Mediocriter bonum non est magno praefertendum.

Item Hieronymus. Non mediocriter b. erant, qui bono magno praefertunt medioere bonum. Nonne rationalis homo dignitatem amittit, qui vel jejunium charitati, aut vigiliis praefert, sensus inegritati, ut propter abstinentiam immoderata, atque indilcreta Psalmodum, vel officiorum decantationem aut amentiam, aut tristitia notam incurrat? Nunquid verborum multitudinem sedit Deus ut homo potest? Non enim verbis tantum d. sed corde orandus est Deus. Melior e. est quinq; f. Psalmodum g. decantatio cum cordis puritate, & serenitate, & spiritali hilaritate, quam rotius Psalterii modulatio cum anxietate cordis, & tristitia. Dum igitur pro cunctis animabus Psalmodum vel missa dicitur, nihil minus, quam si pro uno quolibet ipsorum diceretur, accipitur. Audiam itaq; quae, quae necessaria sunt, corpori subtrahunt, illud, quod per Prophetam b. Dominus loquitur: [Ego Dominus odio habens rapinam holocaustorum.] De rapina vero holocaustum offert, qui sive ciborum nimia egestate, vel somni penuria corpus immoderate affligit. Videat itaq; quid Apostolus i. dicat: [Carnis curam ne feceritis in concupiscentiis, &c.]

Abstinentiam] Sic est emendatione ex manuscriptis & Polycarpo. Antea legebatur, innocentiam.

C. XXV. *g.* Non à cibis, sed ab iniquitatibus abstinere est magnum & generale jejunium.

Item Augustinus k. super Joann. tra. 17. Jejunium autem magnum & generale est, abstinere à iniquitatibus & illicitis voluptatibus facili. quod est perfectum jejunium. & infra. In hoc ergo saeculo quasi Quadagesimam abstinentia celebramus, cum bene vivimus; cum ab iniquitatibus & illicitis voluptatibus abstinemus. Sed quia haec abstinentia sine mercede non erit, expectamus: i. beatam illam spem, & revelationem gloriae magni Dei, & Salvatoris Iesu Christi. In illa spe, cum fuerit de spe facta res, accepturi sumus mercedem denarium. & infra. Denarius ergo, qui accipit nomen à numero decem, redditur m, & conjunctus quadragenarius fit quinquagenarius. Unde cum labore celebramus Quadagesimam ante Pascha: cum letitia vero, tanquam accepta mercede, Quinquagesimam post Pascha. Nam huic tanquam salutari labori boni operis, qui pertinet ad quadragenarium numerum, additur quietis & felicitatis denarius, ut quinquagenarius fiat. Significavit hoc & ipse Dominus Iesus multo apertius, quando post resurrectionem quadraginta diebus conversatus est in terra cum discipulis suis:

a. Sup. de pan. dist. 3. nihil prodest, Polyc. l. 3. tit. 25. b. Polyc. l. 3. tit. 25. sine auctori nomine. c. In regula Monach. apud Hieron. c. de contemplatione, oratione, & lect. d. abest ab orig. e. i. Cor. 14. f. al. septem. g. al. centum. h. Esa. 61. i. Rom. 13. Galat. 5. k. Et serm. 24. ad fratres in eremo. l. Tit. 2. m. ab. additur in Joann. 14.

rit: aliquando qualibet sumenda sunt, praeparari accuratius expetit: aliquando autem & qualitati ciborum, & tempori congruit, sed in ipsa quantitate sumendi mensuram moderata refectio excedit. Nonnunquam vero & abjectus est, quod desiderat, & tamen ipso actu inmensi desiderii deterius peccat.

C. XXIII. *g.* Absque puritate mentis jejunia & orationes non proficiunt.

Item Pius Papa, episcopus. Nihil enim prodest homini jejunare, & orare, & alia religionis bona agere, nisi mens ab iniquitate revocetur, & ab obreftationibus lingua cohibeatur.

C. XXIV. *g.* Mediocriter bonum non est magno praefertendum.

Item Hieronymus. Non mediocriter b. erant, qui bono magno praefertunt medioere bonum. Nonne rationalis homo dignitatem amittit, qui vel jejunium charitati, aut vigiliis praefert, sensus inegritati, ut propter abstinentiam immoderata, atque indilcreta Psalmodum, vel officiorum decantationem aut amentiam, aut tristitia notam incurrat? Nunquid verborum multitudinem sedit Deus ut homo potest? Non enim verbis tantum d. sed corde orandus est Deus. Melior e. est quinq; f. Psalmodum g. decantatio cum cordis puritate, & serenitate, & spiritali hilaritate, quam rotius Psalterii modulatio cum anxietate cordis, & tristitia. Dum igitur pro cunctis animabus Psalmodum vel missa dicitur, nihil minus, quam si pro uno quolibet ipsorum diceretur, accipitur. Audiam itaq; quae, quae necessaria sunt, corpori subtrahunt, illud, quod per Prophetam b. Dominus loquitur: [Ego Dominus odio habens rapinam holocaustorum.] De rapina vero holocaustum offert, qui sive ciborum nimia egestate, vel somni penuria corpus immoderate affligit. Videat itaq; quid Apostolus i. dicat: [Carnis curam ne feceritis in concupiscentiis, &c.]

Abstinentiam] Sic est emendatione ex manuscriptis & Polycarpo. Antea legebatur, innocentiam.

C. XXV. *g.* Non à cibis, sed ab iniquitatibus abstinere est magnum & generale jejunium.

Item Augustinus k. super Joann. tra. 17. Jejunium autem magnum & generale est, abstinere à iniquitatibus & illicitis voluptatibus facili. quod est perfectum jejunium. & infra. In hoc ergo saeculo quasi Quadagesimam abstinentia celebramus, cum bene vivimus; cum ab iniquitatibus & illicitis voluptatibus abstinemus. Sed quia haec abstinentia sine mercede non erit, expectamus: i. beatam illam spem, & revelationem gloriae magni Dei, & Salvatoris Iesu Christi. In illa spe, cum fuerit de spe facta res, accepturi sumus mercedem denarium. & infra. Denarius ergo, qui accipit nomen à numero decem, redditur m, & conjunctus quadragenarius fit quinquagenarius. Unde cum labore celebramus Quadagesimam ante Pascha: cum letitia vero, tanquam accepta mercede, Quinquagesimam post Pascha. Nam huic tanquam salutari labori boni operis, qui pertinet ad quadragenarium numerum, additur quietis & felicitatis denarius, ut quinquagenarius fiat. Significavit hoc & ipse Dominus Iesus multo apertius, quando post resurrectionem quadraginta diebus conversatus est in terra cum discipulis suis:

a. Sup. de pan. dist. 3. nihil prodest, Polyc. l. 3. tit. 25. b. Polyc. l. 3. tit. 25. sine auctori nomine. c. In regula Monach. apud Hieron. c. de contemplatione, oratione, & lect. d. abest ab orig. e. i. Cor. 14. f. al. septem. g. al. centum. h. Esa. 61. i. Rom. 13. Galat. 5. k. Et serm. 24. ad fratres in eremo. l. Tit. 2. m. ab. additur in Joann. 14.

quadragesimo autem die, cum ascendisset in caelum, peractis decem diebus misit mercedem Spiritus Sancti.

C. XXVI. ¶ Raptorem, vel furem non facit necessitas, sed voluntas. Item ex dictis Apollonii.

Discipulos, cum per segetes transendo vellent spicis, & ederent, ipsius Christi vox innocentes vocat, quia coacti fame hoc fecerunt.

C. XXVII. ¶ Non necessitas, sed voluntas facit perseverantiam.

Item Hieronymus in cap. 7. Osa.

Quidquid enim necessitate fit, cito solvitur: quod voluntate arripitur, perseverat.

C. XXVIII. ¶ Ciborum temperantia salutem, abundantia contrarium parit.

Item Ioannes: aureum, homil. 29. ad cap. 12. epist. ad Hebraeos.

Nihil enim sic iucundum est, sicut cibus bene digestus & decoctus. Nihil sic salutem, nihil sic sentium acumen operatur, nihil sic agritudinem fugat, sicut moderata refectio: sufficientia quippe cum nutrimento & sospitatem simul procreat, & voluptatem: abundantia vero morbum facit, & molestias ingerit, & agritudines generat. Quod enim fames facit, hoc etiam plenitudo facit ciborum: magis autem & multo pejora. Fames quippe paucis diebus auferit hominem, & liberat de hac vita penali: excessus vero ciborum consumit & putrefacit corpus humanum, & macerat agritudine diuturna: & tunc eum morte crudeli consumit.

¶ De hac vita penali. Absunt hac ab originali Graco: sed sunt in versione Scholastici, quam ut satis tolerabilem sequitur Gratianus.

C. XXIX. ¶ Ciborum delicia, si abundaverint, ledunt.

Item Hieronymus ad verba Iovinianum, lib. 2.

Ne tales accipiamus cibos, quos aut difficulter digerere, aut cornitos, magno partos & perditos labore doceamus. Olerum, pomorum, ac leguminum & facillior apparatus est, & arte, impendisque coquorum non indiget, & sine cura sustentat humanum corpus: moderateque sumptus (quia nec avidè devoratur, quod irrimamenta gula non habet) celeriori digestionem concoquitur. Nemo enim uno aut duobus cibis, hisque vilibus usque ad inflationem ventris oneratur: quae diversitate carniarum, & saporis delectatione percipitur. Cum variis nidoribus fumant patinae, ad esum sui, expleta esurie, quasi captivos trahunt. Unde & morbi ex saturitate nimia concitantur, multique impatientiam gula, vomitu remediuntur, & quod turpiter ingererunt, turpius egerunt. Hippocrates in aphorismis docet, crassa & obesa corpora, quae crescendi mensuram compleverint, nisi cito ablatione sanguinis imminuantur, in paralytum, & pessima morborum genera erumpere: & idcirco esse necessariam demptionem, ut rursus habeant in qua possint crescere: non enim manere in uno statu naturam corporum, sed aut crescere semper, aut decrescere: nec posse vivere animal, nisi crescendi capax sit. Unde & Galenus b. vir doctissimus Hippocratis interpretes athletas, quorum vita & ars sagina est, dicit in exhortatione medicinae, nec vivere posse diu, nec sanos esse: animasque eorum ita nimio sanguine, & adipibus, quasi luto, involutas, nihil tenue, nihil coeleste, sed semper de carnis, & ructu, & ventris ingluvie cogitare.

C. XXX. ¶ Multorum infirmitates: jejunia sanant.

Item ibidem paulo inferius.

Regimus quosdam morbo articulari & podagra humoribus laborantes, proscriptio bonorum ad sum-

a Astor. 3. b Par. 1. Aphor.

plitem mentiam & pauperes cibos redactos convalescit. Caruerant enim sollicitudine dispendenda domus, & e-pularum largitate: quae & corpus frangunt, & animam. Irridet Horatius. a. appetitum ciborum, qui consumpti relinquunt poenitentiam.

C. XXXI. ¶ Dies sabbathorum a carnibus abstinere debemus.

Item Gregorius VII. b. in synodo celebrata Roma anno suo Pontif. VI. cap. 8.

Quia dies sabbathi e. apud sanctos Patres nostras in abstinentia celebris est habitus, nos eorundem auctoritatem sequentes, salubriter admonemus, ut quicumque se Christianae religionis participem esse desiderat, ab esu carnum eadem die (nisi majori festivitate interveniente, vel infirmitate impediende) abstineat.

C. XXXII. ¶ Monacho carum gustare non licet.

Item Fructuosus Episcopus.

Carnem d. cuiquam monacho nec sumendi, nec gustandi est concessa licentia: non quod creaturam Dei iudicemus indignam, sed quod carnis abstinentia utilis & apta monachis asstinetur, servato tamen moderamine pietatis erga agrotos. ¶ Quod si quis monachus violaverit, & contra sanctionem regule, usumque veterum & vestri carnis praeiumpserit, sex mensium spatium retrusioni & poenitentiae subiacet.

C. XXXIII. ¶ De quotidianis operibus monachorum.

Item Hieronymus ad Rusticum monachum de vivendi forma.

Nunquam de manu tua, & oculis tuis recedat liber: dicatur & psalterium ad verbum: oratio sine intermissione. Vigil sensus sit, nec vagis cogitationibus patens: corpus pauciter & animus tendatur ad Dominum. Itam i. vince patientia. Ama scientiam scripturarum, & carnis vitia non amabis. Nec vacet mens tua variis perturbationibus: quae si pectori insederint, dominabuntur tui, & te deducunt ad delictum maximum, facito aliquid operis, ut semper te diabolus i. veniat occupatum. Si Apostoli k. habentes potestatem de Evangelio vivere, laborabant manibus suis, ne quem gravarent, & aliis tribuebant refrigeria, quorum pro spiritualibus debebant metere carnalia: cur tu in usus tuos cessura non prepares? Vel sicellam tere junco: vel canistrum lentis plede viminibus: farturatur humus: areole a quo limite dividantur; in quibus cum oleorum ista fuerint semina, vel plantae per ordinem posita, aquae ducantur irriguae, ut pulcherrimorum verduum spectatae assitas.

Eccc l. Supercilio eltrofi tramitit undam

Elcicit: illa cadent raucum per levia murmur

Saxa ciet, scaebriug, arenia temperat arua.

Inferantur infructuosae arbores vel geminis, vel sculis, ut parvo post tempore laboris tui dulcia pomae decerpas. Apum fabricare alvearia, ad quas te mittunt Salomonis m. proverbialia; & monasteriorum ordinem, ac regiam disciplinam in parvis discere corporibus. Texantur & lina capiendis piscibus. Scribantur libri, ut & manus operetur cibum, & animus lectione saturetur. [In desideris est omnis ociosus.] Aegyptiorum monasteria hunc morem tenent, ut nullum absque operis labore suscipiant: non tam propter victus necessitatem, quam propter animae salutem: ne vageret perniciosus cogitationibus mens, & instar fornicantis Hierusalem omni-

a Sperne voluptates, etc. b Lib. 8. regesti sui. c Poly. l. tit. 23. d Smaragd. in exposit. regula S. Benedicti. c. 39. ex Basilic. e. al. veterem. f. Top. p. 7. c. 5. g. dicitur. vera lilia, b. al. vanis. i. Psal. 111. Pann. 17. c. 178. k. i. Thess. 2. i. Cor. 9. l. Greg. Georg. l. 1. m. Prev. 13. n. Prev. 13. secundum 78.

transcunt divaricat pedes suos. & in sequentibus. ¶ Quid? a ergo omnes peribunt, qui in urbibus habitant? Ecce illi fruuntur suis rebus, ministrant ecclesiis, adeunt balneas, unguenta non spernant, & in omnium flore versantur. Ad quod & antè respondi, & nunc breviter respondeo, me in presenti opusculo non clericis disputare, sed monachum instituire.

C. XXXIV. ¶ Absq; pralati sui licentia canonicis nihil agere licet. Item in libro 5. c. cap. 115.

¶ In omnibus igitur (quantum humana permittit fragilitas) decrevimus, ut canonici clerici & canonice vivant, observantes divinam scripturam doctrinam, & documenta sanctorum Patrum: & nihil sine licentia Episcopi sui vel magisteriorum in compositis f. agere præsumant, in unoquoque Episcopatu, ut simul manducent, & dormiant, ubi his facultatibus faciendi suppetit: vel qui de rebus ecclesiasticis stipendia accipiunt, in suo g. claustris maneat: & singulis diebus mane primò ad lectionem veniant, & audiant, quid eis imperetur. Ad mensam vero similiter lectionem audiant, & obedientiam secundum canones suis ministris exhibeant.

¶ Ministris in originali & apud Ivonem est, magistris. & ab illis non est emendatum.

C. XXXV. ¶ Presbyteri, qui simul conveniunt, abietatem, & com. Iustiones summopere vitent.

Item ex concilio Nannetensi b. c. 20.

¶ Nullus Presbyterorum, quando ad anniversarium Num. dicitur trigelimum, vel septimum, vel tertium alicujus defuncti, aut quacunq; vocatione ad collectam Presbyteri convenit, se inebriare ullatenus præsumat: nec precatus in amore sanctorum, vel alicujus anime bibere, vel alios ad bibendum cogere, vel se aliena præcatione ingurgitare, nec plausus & risus inconditos, & fabulas inanes ibi referre, aut cantare præsumat: vel turpia joca, vel versu, vel tornaticibus ante se fieri patiat: nec larvas demonum ante se ferri consentiat: quia hoc diabolicum est, & à sacris canonibus prohibuitur.

C. XXXVI. ¶ Clericus vel laicus sine jussione Episcopi non peregrinetur.

Item ex concilio Laodiceno, cap. 41. & 42.

¶ Non oportet ministros altaris, vel quoslibet clericos præter jussionem Episcopi ad peregrinandum proficisci. Laicum etiam sine canonicis literis, id est, firmatis, similiter non oportet alicubi proficisci.

¶ Latum etiam in codice Græco hic est canon quadragesimus primus, quem admodum superior hujus capituli pars est canon. Sed in nostro canone fit mentio laici (sicuti neg. in versione Divy, quam asserunt Burchardus & Ivo), sed utrobiz, est, legimus in versione canon. 41. sic habet. Non oportet ministrum altaris vel etiam laicum.

C. XXXVII. ¶ Quibus spectaculo clericis interesse non debet.

Item ex eodem l. cap. 54.

¶ Non oportet ministros altaris, vel quoslibet clericos spectaculis aliquibus, quæ aut in nuptiis, aut scenicis exhibentur, interesse: sed antequam thymelicis ingrossentur, surgere eos de convivio, & abire.

¶ Ex quibus. b. Secretarius Hieronymi codex: vulgari habetur. c. Et in Magno, sub Carolo, cap. 9. d. Ivo p. 6. c. 407. e. al. ubi dicitur. f. et. compesit. g. al. um. h. al. Marius. i. supra distinct. 44. cap. nullus. Burchard, lib. 2. cap. 61. Ivo p. 6. c. 202. k. Burch. l. 2. c. 45. Ivo part. 6. c. 143. Capitul. 41. l. Et in Apolog. Ivo, cap. 77. m. Ivo part. 1. cap. 78. n. Cap. Jovin.

¶ Hoc capitulum non est in canonum volumine, Græce Parisi anno 1540. impresso. Habetur tamen apud Balsamonem, & videtur indicari cap. 24. sexta synodi. Gratianus autem recitat ex præfata versione.

C. XXXVIII. ¶ Colorum facu mulieres uti non debent.

Item Augustinus ad Possidum, & qui eum eo sum fratres, epist. 73.

¶ Vcæ a pigmentis, quo vel rubicundior, vel campidior appareat, adulterina fallacia est: qua non dubito etiam ipsos maximos se nolle decipi, quibus solis permittenda sunt femina ornari, secundum veniam, non secundum imperium. Nam b. verus ornatus, maxime Christianorum & Christianarum, non tantum nullus fucus mendax, verum ne auri quidem, vestisq; pompa, sed mores boni sunt. Execranda autem superstitio ligaturarum (in quibus etiam in aures virorum, in summis ex una parte auriculis suspensæ, deputentur) non ad placendum hominibus, sed ad serviendum demonibus adhibetur.

C. XXXIX. ¶ Quod Spiritus Sanctus procedit a Patre & Filio.

Item ex simbolo c. Ephesini concilio 200. Episcoporum, quod habitum est contra Nestorianos.

¶ Spiritu dicit Dominus in Evangelio [d. ille me clarificabit.] Hoc rectissime sentientes, unum Christum Dominum, & Filium, non velut alterius egen-tem gloria, confitemur à Spiritu Sancto gloriam consecutum: quia ejus Spiritus nec melior, nec superior ipso est: sed quia mira opera faciens ad demonstrationem suæ deitatis, virtute proprii Spiritus urebatur, ab ipso dicitur clarificari: quod virtus sua, vel disciplina qualibet unumquemque clarificet. Quamvis enim in sua substantia Spiritus ejus, & intelligatur in persona proprietate, juxta id, quod Spiritus est, & non Filius: attamen ab illo alienus non est. Nam Spiritus appellatus est veritatis: & veritas Christus est. Unde & ab ipso similiter, sicut ex Deo Patre procedit. Denique hic ipse Spiritus etiam per manus sanctorum Apostolorum miracula gloriosa perficiens, Dominum glorificavit Jesum Christum, postquam ascendit in cælum. Nam creditus est Christus natura Deus existere, & per suum Spiritum virtutes efficiens: ideoque dicebat: [De meo accipiet, & annuntiabit vobis.]

C. XL. ¶ De eodem.

Item Didymus in lib. 2. de Spiritu Sancto, contra errores Græcorum.

¶ Salvator 1, qui & veritas, ait: [Non enim loquor à semetipso:] hoc est, non sine me, & sine meo, & Patris arbitrio: quia inseparabilis à meo & Patris est voluntate, & amplius g. ¶ Quia non ex se est, sed ex Patre & me est. Hoc enim ipsum, quod subditur, & loquitur, à Patre & me illi b. est. [Ego veritatem loquor] id est, inspiro, quæ loquitur, siquidem Spiritus veritatis est. Dicere autem, & loqui in Trinitate, non secundum consuetudinem nostram, qua ad nos invicem sermoninamur & loquimur, accipiendum: sed juxta formam incorporalium naturarum, & maxime Trinitatis, quæ voluntatem suam inserit in corde credentium, & eorum, qui eam audire sunt digni: hoc est dicere, & loqui. ¶ Loqui ergo Patrem & audire Filium, vel e contrario Filio loquente audire Patrem, ejusdem nature in Patre & Filio, consensusq; significatio est. Spiritus quoque sanctus, qui est Spiritus veritatis, & Spiritus sapientis, non potest Filio loquente audire, quæ nec sit: cum hoc ipsum sit, quod profertur à Filio, id est, procedens à veritate.

¶ Fucati. orig. b. 26. q. 2. illud. e. In epist. synod. Cyrille, quæ præfixa est concilio Ephesino. Ivo p. 1. c. 4. d. Item. 17. * Item. 16. e. al. existens, Paulo post med. inter opera B. Hier. k. Ivo. 1. 4. 16. g. absunt ab orig. h. al. ille.

consolator manans de consolatore, Deus de Deo Spiritus veritatis procedens. Denique, ne quis illum à Patre & Filii voluntate, & Societate discerneret, scriptum est. [a Non enim à semetipso loquetur: sed sicut audiet, loquetur.] Cui etiam simile de seipso Salvator ait,

a Joann. 16.

[a Sicut audio, & iudico.] & alibi: [Non à patre Filius dicere quidquam, nisi quod viderit Patrem facientem.]
[b Salvator.] in originali hac antecedunt: De hinc in consequentibus de Spiritu veritatis, qui à Patre mittatur, & sit paracletus, Salvator, &c.

a Joann. s. b Ibid.

FINIS.

Immortali Deo immortales gratias.

CANONES POENITENTIALIS, QVORVM NOTITIA VIRIS ECCLESIASTICIS EST VALDE NECESSARIA.

Sunt enim quedam regulae directivae ad poenitentias delinquentibus imponendas.

Considerandum est de canonibus poenitentialibus. Ad quorum intelligentiam praenotandum est, quod sicut est in scientiis practiis, quae versantur circa opera, quod sermo in universali est incertus & dubius: sed cum applicatur ad singularia, incipit quodammodo habere certitudinem, ut qui non considerat circumstantias particulares, potius deviet, quam se rectificet, ut patet in medicina, & scientia morali. Sic est intelligendum in proposito, quod canones instruant in generali, quomodo est poenitentia imponenda: sed descensum ad singularia Presbyteris discretis relinquunt, qui considerant circumstantias personarum, attendentes ad canones sicut ad regulas directivas: quia si contra canones imponant, non recte imponunt. Nulli ergo Presbytero licet facere aliquid, quod possit Patrum regulis obviare, *distinct. 35. Nulli.* In canonibus autem maxime determinatur poenitentia quoad tempus: & magis quam quoad modum: quia illa determinatio est certior & communior: haec Bonaventura. Ut ergo scias, qualiter debeat procedere arbitrium Presbyteri, nota regulariter, sicut dictum est supra, septennis est pro peccato mortali poenitentia imponenda: & hoc non tantum propter temporis diuturnitatem: sed magis propter significationem. In veteri enim lege Maria soror Moyfi lepra percussa, separata fuit extra castra, septem diebus, *Nam. 12.* Maria significat poenitentem. Interpretatur enim amarum mare. Hac poenituit septem diebus, sed nunc poenitet septem annis, quod significatum est *Exech. 4.* Diem pro anno dedi tibi.

¶ Si quaeratur quare poenitentia sit aggravata, cum lex nova sit lex misericordiae? Respondi, quod hic est major ingratitudo propter majorem gratiam, & major contemptus propter majorem dignitatem novae legis, in qua Christi sanguis est effusus, & gravius peccatum propter statum peccantis, qui debet esse perfectior. Et ulterius satisfactio in lege nova debet esse perfecta, ut in prae-

num statum reducat. Et quia sol in una die non recedit in idem punctum, sed in anno, ideo dies conversus est in annum. Rursus. Quia perfectum remedium est in lege nova, ideo annus multiplicari debet per septem, propter septem dona Spiritus Sancti recuperanda, & propter septem dotes: scilicet tres animae, & quatuor corporis obtinendas. Huiusmodi autem poenitentia non est omnibus imponenda, nec tamen est infirmenda: sed est infinuanda, ut cognoscatur quam gravis est culpa. haec Bonaventura. Licet autem pro singulis peccatis criminalibus sit statuta talis poenitentia, debet tamen imponi magis vel minus aspera, prout majoritas vel minoritas criminis cum ceteris circumstantiis hoc exposcit, ut in sequentibus patet. A praedicta namque regula exceptuntur plurimi casus, in quibus propter dignitatem peccantis vel criminis enormitatem imponitur poenitentia major: aliquando etiam ex variis causis minor. Ad hoc ergo quod Presbyter circa poenitentias disponendo cautius arbitretur, notandi sunt casus, in quibus per canones certa poenitentia imponuntur, quos scilicet canones tenetur Presbyter scire, ut dictum est supra. Sunt autem isti.

¶ Primus est, quod si Presbyter fornicationem fecerit, poenitentiam decem annorum faciat, hoc modo: scilicet, quod sit inclusus, sive à ceteris in aliquo loco reclusus: sacco indutus & humi prostratus misericordiam Dei implorans: primis tribus mensibus continuis à vespera in vesperam pane & aqua utatur, exceptis Dominicis diebus, & festis praecipuis, in quibus modico vino pisciculis, & leguminibus recreetur. Elapsis autem tribus primis mensibus de illo loco exeat, non tamen in publicum procedat, ne populus in eum scandalizetur. Et per hoc videtur, quod in publico crimine loquitur. Post hoc resumptis viribus aliquantulum, unum annum & dimidium in pane & aqua expleat, exceptis Dominicis & aliis praecipuis festis, in quibus vino, lepmine, ovis & calce poterit uti. Finito sic primo anno